

IZVJEŠĆE O RADU VIJEĆA ZA DJECU VLADE RH ZA 2002. GODINU

I. Uvodni podaci

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 12. listopada 2000. godine imenovala Vijeće za djecu u novom (drugom) sazivu. U skladu s Planom i programom rada Vijeća za djecu za 2002. godinu (Prilog 1.), te Poslovníkom o radu Vijeća za djecu, izrađeno je cjelovito izvješće o radu Vijeća za djecu za 2002. godinu.

U navedenom razdoblju održane su četiri sjednice Vijeća za djecu:

1. sjednica: 22. ožujka 2002.
 2. sjednica: 28. lipnja 2002.
 3. tematska sjednica povodom usvajanja zaključaka skupa *Etika istraživanja s djecom: 27. rujna 2002.*
 4. sjednica: 17. prosinca 2002.
- Na prvoj su se sjednici rješavala organizacijska pitanja, usvojen je Izvještaj o radu za 2001. godinu, donesen je financijski plan za 2002. i izvršila se evaluacija rada na provođenju programa.
 - Na drugoj je sjednici verificiran rad na reviziji Nacionalnog programa djelovanja za djecu te održavanje i priprema stručnih skupova Vijeća (seminar *Emocionalno zlostavljanje* i znanstveno-stručni skup *Etika istraživanja s djecom*).
 - Treća je sjednica bila vezana uz stručni skup *Etika istraživanja s djecom* te je na njoj verificiran rad i zaključci predmetnog stručnog skupa.
 - Na četvrtoj sjednici je rješavano o organizacijskim pitanjima, donesen je Program rada za 2003. godinu.

Između sjednica Vijeće je aktivno djelovalo u skladu s Programom rada bilo kroz rad radnih skupina bilo kroz neposredne aktivnosti pojedinih članova Vijeća za djecu.

Tijekom navedenog razdoblja održani su u organizaciji Vijeća za djecu dva stručna seminarra i jedan znanstveno-stručni skup:

1. Stručni seminar *Emocionalno zanemarivanje i zlostavljanje djece*, 9. i 10. travnja 2002.
2. Znanstveno-stručni skup *Etika istraživanja s djecom*, 26. i 27. rujna 2002. godine
3. Stručni seminar *Odnosna kompetentnost: Od poslušnosti do odgovornosti – nova perspektiva u profesionalnom odnosu odraslih prema djeci*, 10. i 11. listopada 2002.

Svi skupovi su organizirani u bliskoj suradnji s Državnim zavodom za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.

Izvještaj o radu za 2002. godinu je izrađen po točkama Programa rada za 2002. godinu, te po aktivnostima pojedinih radnih skupina. Na kraju izvještaj je ukupni osvrt na postignuća i poteškoće u radu Vijeća za djecu.

II. Ostvarivanje programa rada za 2002. godinu

1. Aktivnosti u svezi revizije *Nacionalnog programa djelovanja za djecu i njegovog praćenja*

- U okviru aktivnosti za reviziju Nacionalnog programa djelovanja za djecu izrađen je opsežni tekst *Prioritetne aktivnosti za dobrobit djece u razdoblju 2003. do 2005. u Republici Hrvatskoj* (Prilog 2.). Materijal je izrađen kao operativna dopuna Nacionalnog programa djelovanja za djecu te bi u narednom razdoblju trebao usmjeravati aktivnosti u području unapređivanja položaja djece u Republici Hrvatskoj. U studenom 2002. godine poslan je na očitovanje nadležnim tijelima državne uprave i njihova mišljenja se još uvijek prikupljaju.
- U uvodnom dijelu *Prioritetnih aktivnosti za djecu* naznačen je vrijednosni okvir djelovanja, te strategije provedbe i praćenja ostvarivanja na razini sustava državne uprave i na lokalnoj razini.
- Izrada *Prioritetnih aktivnosti za djecu* koju je vodila Radna grupa za reviziju *Nacionalnog programa djelovanja* uz 12 članova grupe, objedinila je rad velikog broja stručnjaka (oko 60) te više od 100 djece. Na taj način se osiguralo i temeljno načelo suvremenog pristupa djeci, a to je načelo njihovog svrsishodnog uključivanja.

2. Organizacija stručnih skupova i seminara

- U skladu s Programom rada organiziran je znanstveno-stručni skup *Etika istraživanja s djecom*. Skup se održao u Zagrebu 26. i 27. rujna 2002. godine. Na njemu je s pozvanim izlaganjima sudjelovalo 20 najuglednijih hrvatskih stručnjaka u ovom području, a ukupno u njegovom radu je sudjelovalo 35 sudionika. U tijeku je izrada Prijedloga Etičkog kodeksa istraživanja s djecom koji bi trebao biti na javnoj raspravi početkom 2003. godine. Skup je bio odgovarajuće medijski popraćen.
- Skup *Potrebe djece pripadnika nacionalnih manjina* nije realiziran. Osnovi razlog za to su (1) aktualne intenzivne aktivnosti Vlade na ovom područje te naša procjena da bi se organizacija ovog skupa trebala svrsishodno uključiti u razvoj cjelovite strategije Vlade RH, te (2) potreba da se prikupe neki specifični podaci značajni za uspješno realizaciju ovog skupa. Ipak, izvršene su odgovarajuće pripreme – oformljen je organizacijski odbor, definirani su preliminarni ciljevi skupa, te je poduprto akcijsko istraživanje u području vukovarsko-srijemske županije. Potrebno je u dogovoru s potpredsjednikom Vlade za društvene djelatnosti jasno definirati očekivanja Vlade od ovog skupa, te u skladu s tim u prvoj polovici 2003. godine njegovo provođenje.
- Kao dodatna aktivnost Vijeća za djecu održan je stručni seminar *Odnosna kompetentnost: Od poslušnosti do odgovornosti – nova perspektiva u profesionalnom odnosu odraslih prema djeci*, 10. i 11. listopada 2002. godine. Predavač je bio Jesper Juul, obiteljski terapeut i stručnjak iz Danske, koji je upoznao polaznike s nizom načela za stvaranje djelotvornijeg profesionalnog odnos s djecom i mladima od vrtića, škola i socijalnih ustanova. Pri tome je ključna promjena tradicionalnog odnosa subjekt-objekt u subjekt-subjekt u radu s djecom i mladima. Izlažući svoj teorijski model i primjere iz svoje bogate kliničke prakse Jesper Juul je

pridonio razvijanju drugačijeg profesionalnog odnosa odrasli-dijete koji može pomoći djetetu da razvije osobni integritet i osobnu odgovornost. Na taj način skup je stručno podržao dva značajna opredjeljenja: (1) načela Konvencije o pravima djeteta koja se odnose na sudjelovanje i najbolji interes djece te (2) potrebnu sustavnog i cjeloživotnog obrazovanja svih stručnjaka koji rade s djecom. Na seminaru je sudjelovalo 120 stručnjaka iz sustava socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja i udruga civilnog društva. Skup je bio odgovarajuće medijski popraćen.

3. Praćenje ostvarivanja zaključaka stručnih skupova provedenih tijekom 2001. godine

S obzirom na značaj kontinuiteta pokrenutih aktivnosti te važnost praćenja učinaka poduzimanih aktivnosti, u programu rada za 2002. godinu bilo je predviđeno praćenje zaključaka stručnih skupova koji su provedeni 2001.

3.1. Aktivnosti poduzete u svezi praćenja i poticanja ostvarivanja zaključaka skupa *Nasilje nad djecom u obitelji – preporuke stručnjaka Vladi RH* (13. i 14. rujna 2001.)

- Održan je 9. i 10. travnja 2002. stručni seminar *Emocionalno zanemarivanje i zlostavljanje djece* kojeg je vodila dr. sc. Kari Killen, jedna od najuglednijih svjetskih stručnjaka u području unapređenja skrbi za zlostavljaju djecu i višegodišnja predsjednica Međunarodnog udruženja za prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece. Dr Killen je autorica knjige *Izdani – zlostavljana djeca su odgovornost svih nas* koja je prevedena na veći broj svjetskih jezika i koja je tom prigodom bila predstavljena hrvatskoj profesionalnoj javnosti. Na skupu je bilo više od 100 stručnjaka (točno 116 sudionika) koji se bave problemima nasilja nad djecom u sustavu socijalne skrbi, zdravstva, odgoja i obrazovanja, policije, te udruga civilnog društva. Skup je bio izuzetno dobro ocijenjen, pobudio je veliki profesionalni interes i bio je izuzetno poticajan nastavak aktivnosti Vijeća za djecu u podizanju kvalitete društvene skrbi za zlostavljaju i zanemaranu djecu.
- Izdan je zbornik radova pod nazivom *Nasilje nad djecom u obitelji – Preporuke stručnjaka Vladi RH*, s istoimenog skupa Vijeća za djecu i promoviran je prilikom održavanja netom navedenog stručnog seminara.
- U suradnji s Ministarstvom rada i socijalne skrbi, 16. listopada 2002. godine održana je poludnevna stručna rasprava o *Kampanji protiv zlostavljanja djece*. Na raspravi je sudjelovala 29 pozvanih stručnjaka. Rasprava je pokazala da je nužno (1) u planiranju i provođenju takvih kampanja, koje mogu imati veliki učinak na senzibilizaciju javnosti, uključiti sve sustavi koji pružaju skrb zlostavljanoj djeci te (2) oprezno razmotre ciljevi te očekivane i neočekivane ishode.

Mišljenja smo da je ovakav način rada, strukturirane stručne rasprave o nekim kontraverznim ili nedovoljno jasnim stručnim problema, izuzetno dobar te sugeriramo ostalim nadležnim tijelima da, pri suočavanju s nekim dilemama vezanim uz planiranje i provođenje odluka od najboljeg interesa za djecu, zatraže od Vijeća za djecu organiziranje stručnih ili javnih rasprava.

- Članovi i suradnici Vijeća za djecu su bili pozvani na predstavu HNK: *Proslava* u kojoj se aktualizira problem dugoročnih učinaka seksualnog zlostavlja u djetinjstvu. Odaziv je bio izuzetno dobar.
- Nadležna ministarstva su imenovala svoje stručne skupine za praćenje zaključaka skupa. Članovi su bili pozvani i odazvali se raspravi o *Kampanji protiv zlostavljanja*. Također je 6. prosinca 2002. održan zajednički sastanak čiji je cilj bila koordinacija rada ovih skupina u 2003. godini. U praćenju zaključaka ovog skupa posebno su se istaknuli Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo unutarnjih poslova.
- Pokrenut je tisak drugog izdanja zbornika *Nasilje nad djecom u obitelji – Preporuke stručnjaka Vladi RH* jer je prvih 500 primjeraka distribuirano, a interes za publikacijom je i dalje velik.
- Pokrenut je akcijski projekt u cilju ispitivanja kriterija odlučivanja o mjerama obiteljsko-pravne zaštite u slučajevima nasilja nad djecom.
- Sukladno zaključcima o unapređenju skrbi za djecu žrtve (svjedoke) nasilja u obitelji, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave pokrenulo je postupak nabavke tehničke opreme za opremanje županijskih sudova u Republici Hrvatskoj potrebne za snimanje ispitivanja djetetova svjedočenja.

3. 2. Aktivnosti poduzete u svezi praćenja i poticanja ostvarivanja zaključaka skupa *Djeca svjedoci rata 10 godina kasnije* (25. do 27. listopada 2001.)

- Zaključci sa skupa su odgovarajuće uzeti u obzir i implementirani u tekst revizije Nacionalnog programa, odnosno prioriternih aktivnosti.
- Tiskan je tematski dvobroj časopisa *Dijete i društvo* posvećen ovoj problematici. Predsjednica Vijeća za djecu je gost urednik tog broja.

4. Ustrojavanje nagrade za promicanje prava djeteta

Na poticaj Vijeća za djecu Ministarstvo rada i socijalne skrbi je vrlo djelotvorno pokrenulo postupak za ustrojavanje nagrade za promicanje prava djeteta. Usvajanje odgovarajućeg zakona je u završnoj fazi. Očekujemo da će 2003. godine po prvi puta biti dodjeljena životna i godišnje nagrade za promicanje prava djeteta.

5. Poticanje utemeljenja *Dana Konvencije o pravima djeteta*.

U Prioritetnim aktivnosti za djecu kao jedna od zajedničkih zadaća je predloženo utemeljenje Dana djeteta u Hrvatskoj koji bi se poklapao s Danom Konvencije o pravima djeteta. Prihvaćanjem Prioritetnih aktivnosti očekujem i ostvarivanje ove aktivnosti.

6. Poticanje stvaranja Koalicije udruga za zastupanje prava djeteta u suradnji s UNICEF-om i Uredom VRH za udruge.

Vijeće za djecu je aktivno sudjelovalo na stručnim sastancima koji su na poticaj UNICEF-a bili organizirani s ovim ciljem. Iako još uvijek nije došlo do stvaranja koalicije odnosno koordinacije udruga na ovom području, Vijeće za djecu će i dalje aktivno sudjelovati i poticati aktivnosti na ovom području.

7. Davanje stručnih mišljenja i očitovanja iz nadležnosti Vijeća za djecu drugim državnim tijelima u svezi novih propisa ili strateških dokumenata

Tijekom 2002. godine Vijeće za djecu je izradilo niz očitovanja vodeći računa o usklađenosti priloženih prijedloga sadržaju i vrijednosnom okviru Konvencije o pravima djeteta. To su bili slijedeći dokumenti:

- Nacrt prijedloga Nacionalnog programa djelovanja za mlade
- Nacrt prijedloga Obiteljskog zakona
- Nacrt prijedloga Zakona o Nagradi za promicanje prva djeteta
- Nacionalna strategija za osobe s invaliditetom
- Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (kolovoz 2002.)
- Nacrt prijedloga Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (rujan 2002.)
- Nacionalna Obiteljska politika
- Prijedlog Zakona o Nagradi za promicanje prva djeteta
- Nacrt prijedloga Zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela.

Temeljem prihvaćenih prijedloga Vijeća za djecu u postupku donošenja Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu tijekom 2001. godine, u 2002. godini je predstavnica Vijeća za djecu, mr. sc. Živana Miharija imenovana je u Vijeće za školske udžbenike.

8. Ostale aktivnosti

Tijekom 2002. godine Vijeće za djecu je aktivno sudjelovalo u nizu događanja od značaja za djecu. Kao najvažnije istaknuli bi:

- Svečano obilježavanje obljetnice usvajanja Konvencije o pravima djeteta kojemu je Vijeće za djecu bilo suorganizator s Državnim zavodom za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži (20. studeni).
- Sudjelovanje na tematskim raspravama u svezi dokumenta UN-a *Svijet dostojan djeci* na Godišnjem savjetovanju Saveza društava Naša djeca (19. studeni) te na Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo Hrvatskog Sabora.
- Poticanje aktivnosti od najboljeg interesa za djecu kao što je npr. Čaša mlijeka za svako dijete (program Udruge Djeca prva), poticanje dojenja kao najbolje ishrane za djecu i drugo.
- Stručna predavanja o svezi aktivnosti Vijeća za djecu u Ličko-senjskoj županiji (6. studeni 2002.) i Međimurskoj županiji (15. prosinac 2002.).

9. Programske aktivnosti koje nisu ostvarene

Iz programa rada za 2002. godinu nisu ostvareno dva planirana sadržaja. To je rad na poticanju ustrojavanja informacijsko-dokumentacijskog centra o programima i aktivnostima za djecu te izrada preporuka državnim tijelima i jedinicama lokalne i područne samouprave o kriterijima za financiranje nevladinih udruga za koje promiču Konvenciju o pravima djeteta i podupiru ostvarivanje Nacionalnog programa djelovanja za djecu. Izrada preporuka za financiranje nije se mogla realizirati prije nego što se usvoji *Plan prioriternih aktivnosti djelovanja*, te će se taj programski zadatak odgoditi za 2003. godinu. Što se tiče poticanja ustrojavanja informacijsko-dokumentacijskog centra za djecu, mlade i obitelj, pokazalo se da ova programska zadaća nadilazi naš mandat i organizacijske mogućnosti i puno je više u djelokrugu rada Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, te se nadamo da će to tijelo, koje je naše neposredno krovno tijelo s kojim izuzetno dobro surađujemo, preuzeti ovu zadaću.

III. Aktivnosti radnih grupa

Predviđeno je da Vijeće za djecu djeluje kroz rad četiri radne grupe:

- a. Radna grupa za reviziju Nacionalnog programa djelovanja za djecu.
- b. Radna grupa za praćenje propisa koji se odnose na položaj i zaštitu djece.
- c. Radna grupa za suradnju s jedinicama lokalne uprava i samouprave.
- d. Radna grupa za etička pitanja i medijsko djelovanje.

Kao što se može vidjeti iz prethodnog dijela izvještaja, u proteklom razdoblju izuzetno je bila aktivna Radna grupa za reviziju Nacionalnog programa djelovanja za djecu RH. Iako je Vijeće za djecu bilo vrlo aktivno u davanju mišljenja na prijedloge propise od značaja za djecu, Radna grupa za praćenje propisa koji se odnose na položaj i zaštitu djece, zapravo nije djelovala kao grupa, već su se sadržaji iz njezinog djelokruga rada ostvarivala po potrebi. Radna grupa je od ostavke voditeljice, prof. dr. sc. Dubravke Hrabar, u očekivanju novog imenovanja predstavnika Pravnih fakulteta.

S obzirom da je rad na reviziji Nacionalnog programa djelovanja za djecu bio nešto sporiji nego što je bilo planirano, Radna grupa za suradnju s jedinicama lokalne uprava i samouprave će svoje prave zadaće imati tijekom 2003. godine kad je potrebno organizirati sustavno upoznavanje jedinica lokalne uprava i samouprave s *Prioritetnim aktivnostima za djecu* i njihovoj ulozi u osnivanju lokalnih koordinacionih tijela za provođenje ovih aktivnosti.

U okviru planiranih aktivnosti Radna grupa za etička pitanja i medijsko djelovanje ostvarena su dva značajna zadatka – poticanje ustrojavanja nagrade za promicanje prava djeteta te provođenje znanstveno-stručnog skupa o etici istraživanja s djecom. Ipak, još se radi na izradi cjelovitog plana medijskog promicanja svijesti o djeci i aktivnostima tijela države na tom području što i ostaje jedan od zadataka uvrštenih u plan rada za predstojeću godinu.

IV. Osvrt na organizaciju rada Vijeća za djecu

1. Unapređenja rada

- U sastav Vijeća za djecu uključena je predstavница Ureda za ljudska prava Vlade RH s kojim je uspostavljena odgovarajuća suradnja.
- Povećan je broj zajedničkih aktivnosti i akcija Vijeća za djecu i Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Povećana je medijska prisutnost Vijeća za djecu.
- Smanjena su očekivanja od tijela državne uprave u vezi pismenog izvještavanja Vijeću te je predloženo da se praćenje njihovog rada vezano uz provođenje Konvencije o pravima djeteta i Nacionalnog programa djelovanja za djecu organizira kao poludnevni stručni skup na kojem će nadležna tijela u interakciji iznositi postignuća i poteškoće na ovom području.
- Postignuto je da sve veći broj zakona dolazi na očitovanje Vijeću za djecu.
- Novoimenovani predstavnici Hrvatskog sabora u Vijeću za djecu su značajno aktivniji.

2. Poteškoće u radu

- Kreirana je Web stranica Vijeća za djecu na adresi www.vijecezadjecu.hr. koja se do mjeseca ožujka redovito ažurirala. Tada je došlo do prestanka suradnje s dotadašnjim administratorom što je uzrokovalo poteškoće u daljnjem ažuriranju stranice. U postupku je otklanjanje navedene teškoće s početkom 2003. godine.
- Nije ažurirano članstvo Vijeća za djecu zbog sporosti predviđenih tijela da predlože svoje predstavnike u Vijeće za djecu. Tako npr. još uvijek nemamo predstavnika Pravnog fakulteta što bitno otežava Rad radne grupe za praćenje propisa.
- Poteškoće u djelovanju radnih grupa za praćenje pravnih propisa i etičko pitanja i medijsko djelovanje zbog preuzetosti odnosno poteškoća pri izboru voditelja.
- Za proaktivnu strategiju djelovanja koju promiče Vijeće za djecu potrebno je da tajnik, koji izuzetno dobro radi ovaj posao, posveti pola radnog vremena ovoj aktivnosti. Temeljem Odluke o osnivanju Vijeća za djecu, tajnik i pomoćnik tajnika su državni službenici zaposleni u Državnom zavodu za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži. Kao takvi imaju drugih redovitih obaveza, te je njihov rada u ove dvije uloge često u vremenskoj koliziji zbog izuzetno aktivnog djelovanja Državnog zavoda. Stoga ponavljamo prijedlog iz Izvještaj o radu za 2001. godinu, a koji se odnosi na zapošljavanje novih djelatnika u Državnom zavodu za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, te da jedan od djelatnika bude zadužen za poslove koji su vezani uz Vijeće za djecu i ostala dva povjerenstva koja djeluju pri Državnom zavodu (Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju i Povjerenstvo za osobe s invaliditetom).

V. Ocjena rada Vijeća za djecu u cjelini

U cjelini gledajući Vijeće za djecu je ostvarilo svoje temeljne programske zadatke. Kao posebno dobra iskustva u radu istaknuli bi značaj praćenja poduzetih aktivnosti kao što je u slučaju djelovanja u području nasilja nad djecom te poticanje i vođenje stručnih rasprava o pitanjima koja su za tijela Vlade od aktualnog značaja, a odnose se na poboljšanje položaja djece.

Stoga i u narednoj godini planiramo da se još više usmjerimo na poticanje i praćenje učinaka aktivnosti koje su pokrenute u 2001. i 2002. godini s posebnim usmjerenjem na afirmiranje Prioritetnih aktivnosti za djecu. Program rada je 2003. je u privitku. Također predlažemo Vladi da Vijeće aktivnije uključi u vođenje stručnih rasprava kao načina rasvjetljavanja kontraverznih, nejasnih ili potpunoma inovativnih inicijativa koje se odnose na djecu.

U Zagrebu, 17. prosinca 2002.

Prof. dr. sc. Marina Ajduković
Predsjednica

